

»LANC' VERSEI«

PETŐFI

ELSŐ SAJTÓ ALÁ KÉSZITETT, DE SOHA MÉG NEM JELENT
VERSGYŰJTEMÉNYÉRŐL

IRTA
REXA DEZSŐ

BUDAPEST

1922

A *Lanc'* verseinek ezt az archaizált kiadását Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye közönsége a köllő születésének százados évfordulója alkalmából a Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárában őrzött eredeti kézirat alapján ezer példányban készíttette. E kiadásból még huszontöt amateuropéldányt is nyomtak kézzel számozva, document-merített papíron. Sajló alá rendezte Rexa Dezső. Budapest, ezerkilencszázhuszonkettő, október hó elsején.

Lanc'
Weapen.

EZT és így írta Petőfi első tervezett versgyűjteményének címét egy füzetke első oldalára. Kék, durva, merített papíros, maga fércelte össze, alig tenyérnyi, egyes oldalán a versek összezsufolva, hirtelen lekaparva, — eléggé elstetve.

Ezernyolcszáznegyvenegyben volt, amikor még csak ő maga érezte, hogy ki ő? Talán néhány iskolatárs, pajtás, — akik mint Emerson mondja: természetesnek tartják, hogy gyerek-társukból világhírű ember legyen — talán csak azokban élt valami ködszerű sejtelmek egy lehetőségnek, hogy abból a Petrovics Sándorból nagy ember lesz.

Majd csak ezernyolcszáznegyvenkettő május huszonkettedikén fog megjelenni az Athenaeum-nak az a füzetek, amely egy csudálatosan szokatlan hangú, nemesen egyszerű verset fog hozni, mely felett az áll: *A' borozó*, alatta pedig: *Petrovics Sándor*. Még egy esztendő választja el attól Petrovics Sándort, hogy az első verse nyilvánosan megjelenjen, amikor egy-hijján-húszesztendő s lelkének

már annyi verssé formálódott érzés-szikrája nem hagyja nyugton és mindjárt összegyűjtve — füzetben szeretné a két magyar haza olvasóközönsége elé juttatni.

Igen, érezte, hogy ő annyira nem olyan ember, nem olyan poéta, mint más: hogy míg más egy-egy verssel mer csak kopogtatni a halhatatlanság nehezen nyíló kapuján, addig ő mindjárt egy egész füzettel fog kilépni és belekiáltja a világba: — itt vagyok!

Igy gondolta. És milyen igaza volt... És mennyire nem volt igaza annak a hétköznapi, mesterségszerűen gondolkozó könyvárúsnak, aki e természetes gondolatnak elébe állott és azt mondta:

— Hohó — gyerek! Először tessék nagy szerényen egy kis versecskével megjelenni, azután sok-sok kitűnő vers után tessék majd feltűnni, aztán tessék barátokat keresni, akik felszólítják versei összegyűjtésére és majd jó néhány esztendő múltán, majd, — talán — akkor —

Igy beszélt az a kiadó, aki nem volt vates, aki nem volt a választottak közül való, a jövődőbe látó áldozárja a költészetnek és szegény Petrovics Sándor mindjárt csalódással kezdte meg költői carrierejét! Csalódott, de nem hitében. Az emberben csalódott, akiben kellett csalódnia, hiszen az — ember volt...

És e rendkívüli megjelenéshez, milyen címet választott: *Lanc versei*. Ki legyen ez a *Lanc*? Milyen nehéz volt ő neki, a teljesen ismeretlennek, — aki

maga csinál nevet nem csak magának, de egy egész költőkorszaknak — cégért találni ehhez a megjelenéshez? Pedig nem kötötte semmi. Csak az, hogy *ne* azon a néven jelenjen meg, amely családjának becsületes, ősi neve, mert az nem magyar név. Nevet keres arra a csillagpályára, amit meg fog futni; sok kétség között már régen keres. Talán nem komolyan, de hozzá hasonlító szertelenséggel Örömfői Vidor akart egyszer lenni, majd romantikusan Dalma-nak mondja magát, mikor reménysegeinek horgonyát a színészetbe veti Rónai lesz, az után gyakrabban használja már a Sólyom Sándor nevet... Ekkor felsajgott előtte a gondolat, hogy hátha a szokatlan, de régebben, a landsknecht-ek korában használt *Lanc* nevet választaná? (Ezeket a német zsoldosokat ugyanis magyarul *lanc-ok*nak hívták.) A *Lanc Sándor* neve nem is hangzott volna rosszul és szokatlansága által még meglepőbb lett volna a kis gyűjtemény megjelenése.

Igy került a kis füzet élére a különös cím: *Lanc Versei*; és ez is csak olyan tiszavirág életű terv lett, mint a milyen annyi volt Petőfi életében.

A költő megkapván obsitját, Pápara megy kissé iskolázni, aztán bolyong egyet, megpihen szüleinél, majd egy kis vándorszínész csapattal pályázik Dunántúlon és ezeket hamarosan elhagyván Pozsonyba megy, hogy megint tanuljon. Ez a terve is dugába dől s hogy pénzhez jusson, egy még, valószínűleg színészkedése idején összeírt füzetkáját,

melybe tizenhét versét írta le, elvitte Wiegand Károly Frigyes neves könyvkiadóhoz, hogy az vegye meg és adná ki. Wiegand nem adott értök semmit.

Hát hogy is gondolta a szegény poéta? Majd egy könyvkiadó egy sápadt, beteges külsejű, nagyüstökű, erős arccsontú fickónak, akinek gonosz sorsát elárulja igen hiányos öltözéke — s akinek eddig még a divatlapok semmi írását nem közölték, — mindjárt megveszi a verseit és mindjárt kiadja? Furcsa vad gondolatai vannak a poétáknak; valószínűleg horáciusi alapon jönnek ilyen gondolatokra, mert a latin költő már régesrég megírta, hogy sok szabad az ostobáknak, a piktoroknak és a poétáknak . . . De a kiadóknak úgy látszik több szabad, mint a poétáknak, nekik szabad visszautasítani a kéziratokat és nekik szabad a poéta-álmokat egyszerűen semmivé fűjni . . .

Ez történt hát a *Lanc' versei*-vel és a költő, aki most már nem szívesen gondolt arra a megsemmisült reménységre, a kis füzetet selmeci iskolatársának, (aki neki Pozsonyban lakást adott): Neumann Károlynak ajándékozta, akitől a füzetke a M. Nemzeti Múzeumba került.

A füzet tizenkét levélből áll és ezernyolcszázharminckilenc április végétől ezernyolcszáznegyvenegy június végéig írt tizenhét verset foglal magában. Legtöbbje a költő szerelmét zengi. Az első Cancrini Emmáról szól. De a szerelem mulandó és legközelebbi versei már a szép Tóth Rózához szállanak s

így — tekintve, hogy e füzet legtöbbje e szerelemnek hozott költői áldozat, a *Lanc' versei* elsője ama sorozatnak, melyet a *Cipruslombok*, a *Szerelem gyöngyei*, s a tervezett, de soha meg nem jelent *Szerelem gyötreleme*, végül pedig a csak Juliskának szánt *Az ősz utolsó virágai* címen egy-egy szerelmének emlékeül bírnak.

A *Galga partihoz*, a Rózának áldozott gyűjtemény első szerelmi dala — Emmáról szól, a barna leányról, aki lángszerelmének szép viszonzója volt; mint a hogy Romeo tragédiájának megindulásakor még Julia előtti emésztő szerelmét emlegeti, úgy nála is ezután a másik iránti eleven szenvedély még mélyeségsébbé lesz majd azokban a költeményekben, midőn megújhodott szerelmét zengi.

A szőke Tóth Róza iránt érzett szerelme csak fájdalom érzetben gazdagabb. Szened, mert őket nem a leány hűtlensége szakítja el tőle, de az életsors. Sőt Róza, — amint egy későbbi versében mondja — nem is tud arról az érzelemről, ami a költőt emésztí s így csak ábrándos szerelmet zeng. Elvesztett szerelem . . . Ennek az elvesztett szerelmnek elsiratásában hány különféle hang zokog fel: az ódai emelkedettségtől egészen a könnyed dalig. A könnyen énekelhetőtől a méltóságosan omló hősi ütemig.

A nagy szerelmes - költő - érzetnek ez az első változatosabb megnyilvánulása és így ebben előre képét mutatja a szerelem majdani halhatatlan ének-

lőjének és így ez a kis füzet hírnöke a legmagasztosabb emberi érzés legavatottabb papja megjelenésének.

E szerelmes verseken kívül még a nemes barátság és a magasztos hazaszeretet nyer itt hangot. A férfi két legdisztingváltabb érzelme, mely a jellem alap-tónusát képezi.

Ime a fiatal Petőfi — első megjelenése a költészet porondján.

Még nem az igazi, de már azon a mesgyn jár, amely őt odaviszi abba a szférába, amelyben az ő geniusa van otthon.

A *Lanc' Versei* most a költő születésének századik évfordulója alkalmából jelenik meg. Nyolcvanegy évvel ezelőtt, — amikor a költő szerette volna, hogy megjelenjen — elmaradt.

Most Petőfi szülővármegyéje a költő ifjonti gondolatát óhajtja megvalósítani, mikor az akkori formában adja ki, úgy, amint annak idején Wiegandnál megjelent volna.

Kegyeleti tény ez és emlék.

Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye ezzel is emléket állít halhatatlan fia örökké tündöklő nagy szellemének.

LANC'
VERSEI.

PO'SONY, 1841.
WIEGAND KAROLY FRIGYES' TULAJDONA.

B U C S Ú.

Irígyen a' sors boldogságom ellen,
Pozsony! körödből ismét messze hí;
Megyek — de dülva van bucsúzó mellem,
Miként váradnak puszta termei,
Utánam intesz még Dunád' ködébiül,
'S a'comra keserű köny' árja gördül.

Nem hosszú volt tebenned múlatásom,
'S az órák mint a' nyíl röpültenek,
De ijj órákat a' nagy mennyországon
Angyalnak adnak csak az istenek.
Édenben éltem üdvözülöttképen
Barátainnak nyájás, hű körében.

A' messze távol' kéklő fátyolába
 Takarja már szép képedet, Pozsony,
 Nem lágyul a' vad végezet, hiába
 Nyögel panasz kesergő ajkamon:
 Mennem kell! — 's tán örökre szakadátok
 Már tőlem el, ti szeretett barátok?

Vegyétek hát a' bujdosó kebelnek
 A' zúgó szélben hangzó végszavát:
 Szerencse' kényei akár emelnek,
 Akár nyomor 's inségbe döntnek át,
 Míg a' koporsó nyugtomat nem adja,
 Érettetek gyúl szivem' indulatja.

GALGA' PARTIHOZ.

Üdvözöllek messze bérctetőkről
 Szent hejek!
 Hol a' Galga lassu andalgással
 Hemepejg,

Hol pájája éden volt a' gyermek-
 Ifjunak,
 Hol az életüdv' örömvirági
 Nyíltanak.

Lángszerelmem' szép viszonzója,
 Barna lány,
 Emlékezve küldsz e még sóhajt a'
 Szív után,

Mejjet annyi kéjnek bölsejében
 Ringatál,
 Mejjnek első éneket lantjára
 Te család?

Ah, rád vissza bús könnyhullatással
 Nézem szemem :
 Vesztve téged vérsze boldogságom,
 Mindenem !

KURUTTYÓ.

I.

•Hogy fejedre pusztaságot hozzon
 Isten' átka, csalfa, bűnös asszony!
 A' ki által ojj sötét gyalázat
 Vonta éjbe a' Kuruttyóházat.

Hittem asszony' esküvő szavának
 De hiszek már inkább karcu nádna,
 Hogy kerengő forgószél' viharja
 Lenge szálát földre nem csavarja.

Szüzeséged a' manó elhordta,
 Nem köllesz már, hűtelen rozsz borda!
 Nem köllesz, maradj magadra, 's engem —
 Vagy látsz többé vagy sem életemben.*

Dörg Kuruttyó 's illőt, kalapácsot
 És szöget, mit izzadván kovácsolt
 Hány a' sátor' minden szögletébe,
 'S nagy szitokkal ajakán kilépe.

Útnak indul, úgy ragadja lába,
 Hogy fejér ló sem jutna nyomába.
 Sír az asszony, a' szegény ártatlan.
 Messze a' férj bujdos már távolban.

II.

Barna csapszékben Kuruttyó
 Űl sötéten,
 Űzni vágyván szíve' kínját,
 Bor kezében.

'S korty után korty, hajb, de kúnja
 Végtelen hív,
 Semmikép sem szabadulhat
 Tőle a' szív.

'S jó toborzó vig legények'
 Cifra serge,
 'S énekelnek sarkantyújok'
 Összeverve :

•Jöszte, pajtás, közénk, csapj föl
 Katonának,
 Szép szolgálni a' kirájnak
 És hazának.

Életünk vidor, mosojgó
 Szép halálunk,
 Ha riadtán trombitának
 Harcra szállunk.

Itt a' markunk, csapj belé, jer
 Katonának,
 Szép szolgálni a' kirájnak
 És hazának !*

'S úzi ének, tánc Kuruttyó'
 Nagy bánatját.
 A' garadra önt néhányszor,
 'S — parolát ad.

III.

Zajos órák' mámora
 Hogyha széjellebben,
 Dúl a' régi fájdalom
 Annál dühösebben.
 Nyugszik a' tánc, hallgat a' vig zeneszó,
 És buvában újra sorvad Kuruttyó.

Tarka, foltos fegyvere,
 Rajt virít a' rozsa,
 'S fényesíteni ojj nehéz
 Az istenátkozta.
 •Hejh, jobb volna most kohlolni vasszeget,
 Vagy heverve nyújtózkodni zug megett. •

Nézd, Kuruttyó, nézd, ki jó
 Látogatni téged?
 Isten engem, ojj alak,
 Mint a' feleséged.
 Ő az, ő! az ártatlan férjhagyta nő,
 Karján mosojg nyájas barna csecsemő.

•Ez Kuruttyóivadék! •
 Mond a' kisdéd' apja,
 És a' rajkót és a' nőt
 Kebelére kapja,
 'S vége nélkül, hossza nélkül pityereg.
 Jókat kacag rajt' a' vig ujonc-sereg.

ÖRÖK BÚ.

Tódúl a' felleg; barna éjbe vonja
 A' látkört, búsul a' sötét vidék.
 Sötét e' szív is, hű szerelmem' honja,
 Reá a' bú' gyászfátyla szöveték.

Nem bírva terhét a' felhő könyekre
 Fakad, 's a' rózsza gyűjti gyöngyeit.
 Megtelt e' szív is, könyeim peregve
 Áztatják arcom hervadt díszeit!

Színekkel tarkaékesen szivárvány
 Ragyog keletről, szép derű' jele.
 Borúm örök, hajh, lánykám nem mosojg rám
 Szivárványként, hogy földérintene.

ZIVATAR.

Mit nekem hab? mit nekem vész?
 Én nem félem haragát;
 Kebelemnek pusztaságán
 Száz sirokkó rohan át.

Rajta, gyorsan evezőhöz,
 Talpra reszkető legény,
 Bár toronnyá nő a' hullám,
 A' túlpartra szállok én.

Köd borong ott, sűrű ködnek
 Kétségbarna éjjele,
 Lány, temetve mindörökre
 Légyen emléked bele,

Mejj ez égő szerelemmel
 Enyelegve játszhatál,
 Mejj hűséget esküvel, és
 Ah mejj még is megsalál.

Rajta, bajtárs, csüggedetlen!
 Nincsen messze már a' part;
 Bár izzadva férfiszívvel
 Mi kiálljuk a' vihart.

Im, mi kép leng a' ködéjben?
 Bájoló, mint a' tavasz,
 Szőke fürttel — kék szemekkel —
 Hűtelen lány! képed az.

Hajh, nélküle nincsen élet!
 Vissza, izzadó legény,
 Bár Mátrává nő a' hullám,
 Vissza — hozzá — szállok én

U J S Á G.

Figyeljetek, derék historia!
 •Halljuk! Tovább! Na 's aztán! • A' minap
 Szent elragadtatás' tüzével egy
 Költő merészen mászta Helikon'
 Bércét, öröklétü hírkoszorút
 Füzendő fürtibe a' fénytetőn.
 Mármár magos céljához ért, midőn
 Rémületes mennydörgés hallatik.
 ••Védj, szent Apollo! •• Ujra mennydörög.
 Megborzad a' költő, 's uramfia!
 A' méjbe henterül. •Hahahaha! •
 'S ugyan mi dörge? •A' boszús Olymp. •
 Nem. •Halljuk! halljuk! • Hát a' Múzsafi
 Nem legbővebben abrakolt — hasa.

VÁLTOZÁS.

Míg a' földet gyász temette,
 Dúlván förgeteg felette
 Pusztaságnak vad telén,
 Mért virúla bájos éden
 Kebelemnek belsejében?
 Mert rózsámat ölelém.

Most, midőn a' szép tavasznak
 Uj virányi illatoznak
 A' mosojgó téreken ;
 Mért vagyon tél kebelemben,
 Pusztá, gyászos, véghetetlen?
 Mert rózsám³ nem ölelem.

CSAL.

Völgy³ homáján, fák³ hüsében,
 Kert megett,
 Zeng a' lantos hév szerelmi
 Éneket.

Zeng, ha gyúl a' rózsahajnal
 Keleten,
 Ha nyugodni bérc megé a'
 Nap megyen.

'S szép tavasszal, nyár³ hevén, hüs
 Őszön át
 Pengeti a' szerelemnek
 Hév daiát.

'S édes díja zengzetének,
A' leány
Ha kacsingat által a' kert'
Ajtaján.

Jő a' tél, és megnyil a' kert
És ragad
Kebelére a' leány -- más
Boldogot.

A' csalódott megy kínok' bús
Éjjelén,
'S hallgat a' dal lantja' néma
Idegén.

V E N D É G.

Kerepöl a' szarka
Házam' tetején:
Vendég jön. Vendégnek
Vajh, kit várjak én?

Messze föld' határán
Jár a' szerető,
Csalfa volt szerelme,
Vissza nem jön ő.

Tán te léssz vendégem,
Óhajtott halál;
Úgy siess, ne késsél,
Ajtóm nyitva áll.

ELEGIA.

Meddig dúlsz, szerelem' pusztító lángja, szűmön, mint
 A' mennyverte Prometh' keblin az éhes öjü?
 Meddig nyűgöz Amor' kínos lánca? Endymionnal
 Meddig jajgat hurom búskeseregve panaszt?
 Féktelen érzetnek vad hevű szikrája, lohadj el,
 Hullj le bilincs, szünjön lant, szomorú, árva jajod.
 Végihez ér nagy fáradozása a' Danaidáknak,
 Föltészi a' sziklát hegy' tetejére, Sysiph,
 Nem forog Ixion, Tantalnak szomja csilapszik:
 De hidegen marad a' lánynak örökre zive.
 'S érette, ah boldogtalan én, mindegyre hevülök,
 Keblem' Vestatüzét nincsen eloltni erőm.

Égj, szívem, hát, égj, mint forró Hyperiona nyárnak,
 Mejjnek ölü sugarán gyöngé virágcsa fonyad.
 Hervadok én is majd, 's hervadván enyhre találok,
 Ha tova szállt lelkem Lethe' özönébe merül.

EPIGRAMMOK.

1.

Szende szerény iboják völgyén füzögetve bokrétát,
 Szökdele berkének kedvesem árnyai alatt.
 Jött és látta Eos bájait; irigyelve pirúla,
 'S a' fák' lombi fölé könyeket ejtve futott.

2.

Hasztalanúl vágyasz, vad sors, kinozni. Nem érzem,
 Nincs szívem. A' haza' 's lányka' 's barátoknak adám.

3.

Ujra mosojg a' táj aranyos sugarakba' fürödve,
 A' hanyatló Phoebus ha nyugalomra megyen.
 Engemet, hajh szeretöm' búcsúzó pillanatával
 Holdtalan éjfélként bánat' homája takar.

4.

(Martial után.)

Pompej' magzatjait Azsia és Európa temette,
 Őt pedig Afrika; hant ha bizonyára földi,
 Hogy szanaszét ekkép hever elszóródva, mit ámulsz?
 Hogy birhatott volna a' föld' egy heje annyi romot?

5.

(Martial után.)

Zápor zápor után, a' szüret szünetlenül ázik.
 Bár akarod nem jó szűz bor icédbe, csaplár.

6.

Rákosnak szomorú mezején járván, magyar, hallod
 Fái között a' szél mijj keseregve nyögél?
 Oh nem szél nyögél ott, űsid' félisteni lelke
 Sír unokáinak elkorcsosodása fölött!

7.

A' szerelem jelené; múlté 's jövőé a' barátság.

TARTALOM.

BUCSÚ. Január 21. 1840.	3
GALGA' PARTIHOZ. Gréc, Máj. 1. 1840.....	5
KURUTTYÓ. Pápa, Márt. 10. 1841.	7
ÖRÖK BÚ. Duna-Vecse, Ápr. 24. 1841.	12
ZIVATAR. D.-Vecse, Máj. 8. 1841.....	13
UJSÁG. Vadas, Máj. 16. 1841.	15
VÁLTOZÁS. Vadas, Máj. 23. 1841.	16
CSAL. D.-Vecse, Máj. 27. 1841.....	17
VENDÉG. D.-Vecse, Jún. 5. 1841.....	19
ELEGIA. D.-Vecse, Jún. 22. 1841.....	20
EPIGRAMM.	
1. Ostfy-Asszonyfa, Máj. 29. 1839.	22
2. O.-Asszonyfa, Jún. 4. 1839.	22
3. D.-Vecse, Jún. 23. 1841.	22
4. D.-Vecse, Jún. 23. 1841.....	23
5. D.-Vecse. Jún. 23. 1841.	23
6. Rákos, Ápr. 30. 1839.....	23
7. D.-Vecse, Jún. 23. 1841.....	23
